

Eesti EKB Koguduste Liidu Kõrgema Usuteadusliku Seminari kirjalike tööde juhend

Tallinn 2025

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1. KIRJALIKE TÖÖDE LIIGID	4
1.1 Essee koostamise juhend	4
1.2 Referaadi koostamise juhend	5
1.3 Lõputöö koostamise, esitamise ja kaitsmise juhend	6
1.3.1. Koostöö juhendajaga	9
1.3.2. Autorsus	10
1.3.3. Kaitsmine	10
1.3.4. Lõputöö ülesehitus	12
2. PLAGIAAT	15
3. TEHISARU KASUTAMINE	16
4. VORMISTUSREEGLID	18
5. VIITAMINE	21
5.1 Eri tüüpi allikatele viitamine	22
LISA 1. Lõputöö tiitellehe näidis	36
LISA 2. Lõputöö tiitellehe pöörde näidis	37

SISSEJUHATUS

Käesolev dokument on mõeldud abistama Eesti EKB Liidu Koguduste Kõrgema Usuteadusliku Seminari (edaspidi Seminari) üliõpilasi kõigi stuudiumi vältel kirjutatavate kirjalike tööde koostamisel, vormistamisel ja esitamisel. Juhendis käsitletakse nii üldiseid teemasid, mis ei sõltu kirjaliku töö liigist, kui ka konkreetsete kirjalike tööde (essee, referaat, lõputöö) eripärasid.

Juhendi koostajate eesmärk on luua üliõpilastele selge ülevaade kirjalike tööde loomise protsessist ja nõuetest, et tööd valmiks hea kvaliteediga õigeaks ajaks.

1. KIRJALIKE TÖÖDE LIIGID

Seminaris kirjutavad üliõpilased õppetöö kulminatsioonina lõputöö (bakalaureuse- või magistrិតöö). Lisaks tuleb õpingute ajal koostada erinevates ainetes esseesid, referaate jm kirjalikke töid. Kirjalikud tööd annavad võimaluse erinevate teemade iseseisvaks süstemaatiliseks käsitlemiseks ning õpetavad vastavaid töövõtteid akadeemilise teksti loomisel. Käesolevas juhendis käsitletakse essee, referaadi ja lõputöö vormistust. Eksegeetilist kirjatööd tehes toetutakse Seminari õppejõudude poolt loodud juhendile, mis on olemas vastava aine materjalides. Muud kirjalikud lühitööd tuleb koostada vastavalt ainekavas antud juhistele.

1.1 Essee koostamise juhend

Essee on lühem arutlevat laadi mõttearendus valitud või etteantud teemal. Olulised on loov mõtlemine, analüüsivõime ning iseseisev põhjendatud arvamus ja järelduste tegemise oskus. Essee täpsemad nõuded leiduvad ainekavas, näiteks võib essee eeldada kasutatud allikate viitamist või olla ilma viideteta arutlus.

Soovituslikud etapid essee kirjutamisel:

- essee teemaga tutvumine, võtmesõnade tuvastamine;
- informatsiooni kogumine ja süstematiseerimine;
- põhipunktide sõnastamine, essee ülesehituse paika panemine;
- mustandi kirjutamine;
- kontroll: õigekiri, lausestus, mõtteselgus, stiil, viited;
- viimistlemine, puhtandi kirjutamine.

Essee teemaga tutvumine

Alustuseks on oluline tutvuda, millised on pealkirja või etteantud teema võtmesõnad. Juhendis on sõnastatud, millistele kriteeriumitele essee peab vastama. Sisulised võtmesõnad ütlevad, millest essee kõneleb ja milliseid probleeme lahkab.

Informatsiooni kogumine ja süstematiseerimine

Kust leida essee tarvis materjali ja fakte? Osaliselt sõltub see valitud teemast, kuid laias laastus kogub autor ideid kirjandusest, arutlustest ja vahetutest tähelepanekutest. Kogutud

teave tuleb süstematiseerida nii, et see aitab kirjutada põhiosa. Kasulik on teha märkmeid kõikidest kasutatud allikatest ja koostada neist nimekiri, mille alusel saab hiljem vajadusel luua kasutatud allikate loendi.

Essee ülesehitus

Essee koosneb sissejuhatuses, põhiosast ja kokkuvõttest. Vastavalt juhendi nõuetele lisatakse kasutatud allikate või kirjanduse loend.

Essee **sissejuhatus** peab näitama küsimuses ja pealkirjas peituvat kirjutamisülesande või probleemi mõistmist. Sissejuhatus peab äratama lugejas huvi ja teavitama lugejat millises võtmes ülesannet või probleemi käsitletakse;

Teksti **põhiosa** on arusaadava ja loogilise ülesehitusega. Siin osutatakse, kuidas ja milliseid vahendeid kasutades esitatud küsimust või probleemi analüüsitakse. Põhiosas avatakse põhjalikult argumentatsiooni käik.

Essee **kokkuvõte** esitab lühidalt essee peamise väite ning osutab essee argumenteeritud seisukohadele ja järeldustele ning nende tähtsusele. Viimaks kinnistatakse kokkuvõttes vastust sissejuhatuses esitatud põhiküsimusele või probleemile.

Essee **vormistamine**

Essee ei vaja tiitellehte ega sisukorda, küll aga tuleb töö päisesse lisada töö autori eesnimi ja perekonnanimi, õppeaine nimetus ja sõnade arv.

Näide:

Mari Maasikas

VKTJ.25.01.01 Õppeaine pealkiri

850 sõna

Viitamisel võib kasutada joonealust või tekstisisest viitamist, aga **mitte segamini**. Viidete korrektsed vormistused on esitatud viidete peatükis.

1.2 Referaadi koostamise juhend

Referaat on mingi probleemi või teema kokkuvõtlik ülevaade, mille koostamisel tuginetakse kirjandusallikatele. Referaat aitab süvendada üliõpilase oskusi töötada erialase

kirjandusega, leida ja kriitiliselt hinnata sobivaid allikaid, tekstist keskseid ideid, eristada olulist vähemolulisest ja arendada väljendusoskust. Referaat kajastab kirjanduses leiduvaid erinevaid seisukohti. Uue teadmise loomine ei ole vajalik. Esitada tuleb referaadi koostaja arusaam või järeldused.

Soovituslikud etapid referaadi kirjutamisel

- refereeritavate materjalide seisukohtade ja ülesehitusega tutvumine;
- tähtsamate teemade ja mõttekäikude välja kirjutamine;
- referaadi põhiosa vormistamine, mis esitab allikmaterjali peamist sisu oma sõnastuses;
- viimaks kirjutatakse sissejuhatus, mis selgitab allikate valikut ja tähtsust, ning kokkuvõte, mis näitab omapoolseid järeldusi ja üldistusi.

Referaadi ülesehitus ei pea täpselt järgima selle aluseks oleva materjali struktuuri. Siiski on parem, kui tekst on liigendatud vastavalt sisule kolmeks-neljaks alajaotuseks.

Referaadi **vormistamine**

Referaat ei vaja tiitellehte ega sisukorda, küll aga tuleb töö päisesse lisada töö autori eesnimi ja perekonnanimi, õppeaine nimetus ja sõnade arv.

Näide:

Mari Maasikas

VKTJ.01.01 Õppeaine nimetus

850 sõna

Viitamisel võib kasutada joonealust või tekstisisest viitamist, aga **mitte segamini**. Viidete korrektsed vormistused on esitatud vastavas peatükis.

1.3 Lõputöö koostamise, esitamise ja kaitsmise juhend

Lõputöös analüüsitakse üht uudset või olulist õppekava valdkonnaga seotud probleemi. Töö kajastab autori teadmisi, oskust töötada kirjandusega, töö vormistamise vilumusi. Töös avaldub üliõpilase oskus võrrelda erinevaid seisukohti, põhjendada oma arvamust, kasutada sobivat metoodikat ning teha usaldusväärseid järeldusi.

Seminaris kirjutatud lõputööd on teaduslikud ehk uurimuslikud tööd. Teaduslik töö on kirjutis, millel on kindel metoodika, järjekindlalt kasutatav terminoloogia, viitamistehnika ja kindlad vormistamise nõuded.

Teaduslikku tööd iseloomustab:

- 1) uurimuslikkus – mingi idee või seisukoha tundmaõppimine erinevate käsitluste valguses;
- 2) objektiivsus – võimalikult erapooletu ja allikakriitiline suhtumine käsitletavasse ainesse;
- 3) väitlemine – erinevate seisukohtade kõrvutamine, nende argumenteeritud uurimine ja kasvõi ühe olemasoleva väite õigsuse (eelistatuse) tõestamine või olemasolevate väidete väärsuse tõestamine ning uute väidete esitamine ja põhjendamine;
- 4) loogiline, plaanipärane, süsteemne ja järjekindel ülesehitus ning esitusviis.

Lõpuprojekti puhul kehtivad samad nõuded, aga analüütilis-uurimuslik osa on väiksem ja see keskendub eelkõige projektile teoreetilise ja metoodilise tausta loomisele. Lõpuprojekti kirjalikku osa kaitstakse koos selle juurde kuuluva projektiga. Alates õppeaastast 2026/2027 on Seminari bakalaureuseõpet võimalik lõpetada ka lõpueksamiga.

Lõputöö peale tasub hakata mõtlema juba enne lõpukursust. Hea on kaardistada, milline teoloogia valdkond ja selles olev teema enim huvi pakub. Sellest on kasulik märkmeid teha kogu õppeprotsessi kestel. Magistrantidel on võimalik lõputöö teemaotsinguid alustada juba teisel kursusel ainete „Teoloogia kuumad teemad” ja „Magistriteema praktika” raames. Valdkondade lahtimõtestamisel tasub nõu pidada ka huvipakkuva teema õppejõuga või kellegagi, kellel on rohkem kogemust teoloogilise uurimistööga.

Lõputöö hindamiskriteeriumid on leitavad Moodle'i keskkonnas vastavalt lõputöö ja magistratöö ainekavadest. Samast dokumendist lähtuvad hiljem ka juhendaja, retsensent ja kaitsmiskomisjon. Lõputöö valmimise **ajagraafik** koos täpsete kuupäevade ja tähtaegadega on samuti kirjas ainekavas. Siinses dokumendis on esitatud vaid lõpetamise üldine ajakava.

Seminaris on lõputööd/lõpuprojekti võimalik kaitsta või lõpueksamit teha kahel korral aastas: suvel või talvel. Vastavalt sellele on ka töö valmimise sammud vaja läbida erineval ajal. Augustis (suvine kaitsmine) või märtsis (talvine kaitsmine) tuleb teada anda, millise variandi kasuks otsustatakse: lõputöö, lõpuprojekt või lõpueksam. Otsust võib ühe korra

muuta (lõputöö ja lõpueksami vahel), kuid see võib tähendada lükkumist järgmisse lõpetamise tsükklisse (suvine talviseks ja talvine suviseks).

Lõputööd/lõpuprojekti hinnatakse kolmes etapis:

1. Uurimistöö ja projekti puhul teoreetilise osa või teoreetilise töö puhul poole töö kaitsmine (hindab kaasõppija ja juhendaja)
2. Terviktöö eelkaitsmine (hindab komisjon)
3. Lõplik kaitsmine (hindab komisjon, eelduseks on kahe eelmise hindamise läbimine)

Lõputöö ajakava (BA, MA)	Suvine kaitsmine	Talvine kaitsmine
Lõputöö teema esitamine	august	märts
Juhendaja kirjalik kinnitus ning koostöö algus juhendajaga	septembri algus	aprilli algus
Töö esitamine hindamise 1. etapiks	septembri lõpp	veebruari lõpp
Tagasiside hindamise 1. etapile ja vajadusel uurimistöö eetika taotluse esitamine ja otsus	märtsi algus	oktoobri algus
Uurimuse läbiviimise/projekti teostamise algus; teooria täiendamine-parandamine, soovituslik osalus kirjutamispäevadel	märts	oktoober
Terviktöö mustandi esitamine eelkaitsmiseks (hindamise 2. etapp)	aprilli lõpp	novembri lõpp
Eelkaitsmine ja selle tagasiside põhjal töö parandamine	mai	detsember
Töö viimase versiooni valmimine ja esitamine	mai lõpp	detsembri lõpp
Kaitsmisele lubamine, retsensentide määramine	juuni algus	jaanuari algus
Lõplik kaitsmine (hindamise 3. etapp)	juuni keskpaik	jaanuari keskpaik

Lõpueksamit hinnatakse kahes etapis:

1. Mais või detsembris allikatele toetuva ja neid paberkandjal kohapeal kasutades juhtumianalüüsi kirjutamine kohapeal. Hindamine on eristav, annab $\frac{1}{3}$ lõpueksami hinde kaalust.
2. Suuline lõpueksami sooritamine, milles on nii faktilisi kui analüütilisi küsimusi. Lisaks valitud läbivale teemale küsib komisjon ka õppekava teiste läbivate teemade kohta küsimusi, kuid samasugust detailsust ei eeldata. Hindamine on eristav, tulemus annab $\frac{2}{3}$ lõpphindest.

Lõpueksami (BA) ajakava	Suvine lõpueksam	Talvine lõpueksam
Lõpueksami põhiteema valimine viie läbiva teema seast	august	märts
Töö lugemismaterjaliga (sh ingliskeelsega) ja kordamisküsimustega	august – märts	märts – oktoober
Grupijuhendamine eksami tegijatele	märts	oktoober
Kirjaliku osa sooritamine (etteantud juhtumi lahendamine, kohapeal saab paberkandjal kasutada loetud allikaid)	mai	detsember
Suulise eksami sooritamine	juuni	jaanuar

1.3.1. Koostöö juhendajaga

Juhendaja valikul on soovituslik leida inimene, kellel on omandatavast õppeastmest vähemalt üks tase kõrgem haridus (bakalaureuse tasemel vähemalt magistrikraadiga ja magistri tasemel doktorikraadiga juhendaja). Eelistatavalt on juhendajaks seminari õppejõud, kuid on lubatud ka välisjuhendajad. Sel juhul võib seminari õppejõu võtta kaasjuhendajaks. Koostöö viisid juhendajaga on oluline kokku leppida võimalikult varakult. Kui koostöö juhendajaga ei sobi, on võimalik juhendajat vahetada. Sel juhul tuleb teavitada õppejuhti ja juhendajat, kellega ei jätkata. Juhendaja vahetus on vähem tõenäoline, kui kõik oluline on piisavalt vara läbi räägitud.

Juhendaja aitab teid järgmistes asjades:

- Töö fookuse paika sättimine (probleemi ja eesmärgi sõnastamine, metoodika valimine)
- Töö struktuuri koostamine. Ühine arutelu aitab vältida hilisemaid struktureid ümberkorraldusi ning tagab töö loogilise ülesehituse. Struktuur tuleks paika panna enne põhjalikuma kirjutamisega alustamist.
- Töö kirjutamise stiili ülevaatamine. Lõputöö on oma olemuselt teadustöö, kus peab olema asjalik ja arutlev stiil. Vältida tuleb kõnekeelsust ja jutlustavat stiili. Akadeemilise stiili varajane omaksvõtmine säästab aega, kuna vähendab hilisemate paranduste vajadust.
- Allikate sobivuse ja teadusliku väärtuslikkuse hindamine. Juhendaja ei ole kohustatud otsima kirjandust ega uuringuid, kuid ta saab protsessis nõustada.
- Osade kaupa töö ülelugemine. Juhendajaga peab protsessi vältel seadma tähtaegu, mis ajaks saab juhendaja järgmise osa tööst ning mis ajaks võib üliõpilane oodata vastust. Enamik juhendajaid ei anna tagasisidet samal päeval, seega tuleb arvestada mõistliku ajavaruga.
- Töö tervikule oma hinnangu andmine ainekava põhjal enne eel- ja päriskaitsmist. Kui juhendaja leiab, et töö ei vasta kehtestatud nõuetele, ei lubata tööd kaitsmisele.

1.3.2. Autorsus

Lõputöö on teadustöö, mis peab peamiselt sisaldama autori enda analüüsi ja argumentatsiooni. Kuigi teiste autorite seisukohtadele ja uuringutele tuginemine ja viitamine on oluline, ei ole tegemist referaadiga. Oluline on lõimida refereeritav materjal sujuvalt omaenda ideedesse, luues ühtse terviku. Kasutatud allikatele viitamise kohta leiate infot vastavast peatükist. Tehisaru võib kasutada kriitilise meelega järgmistel viisidel: allikate otsimiseks, esmaste mõtete kaardistamiseks, teksti korrigeerimiseks ja sellest ebahühtluse eemaldamiseks (tase 2). Tehisaru kasutamise viisid ja ulatus lõputöös peavad olema lühidalt välja toodud sissejuhatuses.

1.3.3. Kaitsmine

Eelkaitsmine

Eelkaitsmine on võimalus lisaks ühele juhendajale saada täiendavat tagasisidet komisjonilt, mille moodustavad tavaliselt Seminari õppejõud. Eelkaitsmise protsess on tavakaitsmisest lühem. Lõpetaja saab oma töö esitlemiseks 5-7 minutit, millele järgneb

retsensendi ja teiste komisjoni liikmete tagasiside. Hinnet eelkaitsmisel ei panda, aga selle mitteläbimisel ei saa minna pärikskaitsmisele. Eelkaitsmise töö peab olema terviktöö. See tähendab, et töös peab olema kõigi vajalike osadega sissejuhatus, sisukord ja kõikides osades tekst. Lõpuprojekti puhul peab olema valmis projekti ja kirjaliku osa mustand. Töö ei pea olema puhtaks toimetatud ja viited võivad olla veel pooleli. Eelkaitsmisele pääsemiseks on vajalik juhendaja nõusolek. Mõlemal juhul tuleb töö ja vajadusel projekti viide esitada tähtajaks Moodle keskkonda.

Kaitsmine

Kaitsmisele tuleb kaasa tuua üks A4 formaadis liimköites lõputöö või projekti saatva selgituse pabereksemplar. Retsensendi valib kooli nõukogu, aga juhendaja võib teha ettepanekuid. Kuigi retsensentidel pole seda kohustust, saadavad nad tavaliselt retsensiooni päev varem tutvumiseks. Viimase aasta jooksul toimuvad ka lõputööde kirjutamise seminarid, millel osalemine on väga vajalik.

Kaitsmine koosneb järgmistest osadest:

- Lõpetaja esitlus
- Retsensendi tagasiside ja küsimused
- Lõpetaja vastused retsensendile (võib vastata kohe kui küsitakse)
- Komisjoni küsimused ja lõpetaja vastused neile
- Rahva küsimused ja lõpetaja vastused neile
- Juhendaja hinnang tööle
- Lõpetaja sõnavõtt (tänu juhendajale ja retsensendile jm)

Ühe kaitsja kohta on ette nähtud 40-45 minutit.

Esitlus

Esitluse pikkuseks on bakalaureuse lõputöö puhul 10 minuti, magistritöö puhul 15 minutit. Lõpuprojekti esitlemiseks on aega 7 minutit, millele lisandub projekti näidise tutvustamine. Esitlus koosneb töö/projekti probleemipüstitusest, eesmärgist, meetodi(te) kirjeldusest, põhilistest teoreetilistest kontseptsioonidest ning tulemustest ja järeldustest. Esitlus on illustreeritud, eriti kui tegu on empiiriliste andmetega.

Esimesel slaidil on töö tiitellehel olev info (pealkiri, nimi, juhendaja nimi + teaduskraad, töö tüüp). Teisel slaidil on ettekande struktuur. Järgmisel slaidil on sõnastatud töö

eesmärgid ja põhitulemused. Eelviimasel slaidil võib viidata mõnele huvitavale edasisele uurimissuunale. Samuti tuleb põhjendada, kellele on töö tulemused kasulikud. Viimasel slaidil võib tänada kuulajaid (nt „Tänan tähelepanu eest!"). Ettekande lõpus on tavaks tänada inimesi, kes lõputöö valmimisele kaasa aitasid.

1.3.4. Lõputöö ülesehitus

Seminari lõputööd koosnevad kindla järjestusega komponentidest, millele kohalduvad kindlaks määratud sisulised ja vormistuslikud nõuded. Järgnevalt on välja toodud, millistest osadest koosnevad tüüpiliselt uurimistööd. Mõningate uurimisvaldkondade (nt ajaloolised tööd) puhul võib ülesehitus olla teistsugune. Siinkohal on sobiva struktuuri leidmisel abiks juhendaja.

Uurimistöö osad on

- tiitelleht,
- sisukord,
- sissejuhatus,
- põhiosa (teoreetiline osa ja valikul uurimus),
- arutelu (võrreldakse teoreetilist ja uurimuslikku osa),
- kokkuvõte,
- võõrkeelne kokkuvõte,
- kasutatud allikate loetelu,
- lisad (vajadusel).

Lõpuprojekti osad on

- tiitelleht,
- sisukord,
- sissejuhatus,
- põhiosa (sisaldab projektiga seotud teooriat ja meetodi põhjendust),
- kokkuvõte,
- kasutatud allikate loetelu,
- lisad (vajadusel),
- võõrkeelne kokkuvõte

- projekt ise.

Sissejuhatus

Sissejuhatus on töö esimene osa. Siin peaksid olema järgmised komponendid:

- Lühike sissejuhatus teemasse
- Probleemi kirjeldus
- Ülevaade probleemi senisest uurimisest
- Eesmärk ja uurimisküsimus. Lõpuprojekti puhul ei ole vaja uurimisküsimust, aga kirjeldada tuleb projekti teostamise meetodit.
- Käsitlev metoodika (kvantitatiivse uuringu puhul ka hüpotees)
- Käsitluse piiride tutvustamine
- Töö ülesehituse lühike kirjeldus
- Ülevaade töös kasutatud peamistest allikatest
- Töö põhimõistete selgitus (pealkirjas leiduvad peamised sõnad)

Töö põhiosa

Nagu juba nimetus näitab, on põhiosa töö põhiline, ainulaadne osa, ja just siin tuleb autoril teha enim isikupärast pingutavat mõttetööd. Töö põhiosa ülesehituse kohta ei ole ühest ettekirjutust. Et põhiosa kirjutamise aeganõudev töö oleks kergem, on sisulised osad jagatud peatükkideks. Samas ei ole hea, kui töö liigenduse esimesel astmel tuleb peatükke liiga palju. Kõige parem on alustada koos juhendajaga töö struktuuri tegemisest. Lugemise ja kirjutamise käigus võib struktuuri edasi arendada ja muuta.

Tähtsa ja vähemtähtsa eristamiseks ning käsitleva ainese sisuseoste selgemaks esiletoomiseks võib rakendada hierarhilise ülesehituse printsiipi. See tähendab, et töö jaotatakse algul vastavalt ainesele kaheks kuni neljaks keskseks peatükiks, millele antakse asjakohane pealkiri. Kui peatükid jagunevad edasi sisulisteks osadeks, siis esitatakse need tavaliselt alapeatükkidena (alapeatükke peab ühes peatükis olema rohkem kui üks). Ka alapeatükkidel on pealkirjad, mis tutvustavad hõlmatavaid küsimusi. Edasi on omakorda võimalik jaotada alapeatükke väiksemateks osadeks, mida peab sel juhul olema rohkem kui üks. Siiski tuleb vältida liigset fragmenteeritust ja alapeatükkide veel kord jaotamine on pigem erand kui reegel. Iga peatüki alguses on väike sissejuhatav lõik, mis seob pealkirja järgnevaga ning ütleb lühidalt, millest juttu tuleb. Iga peatüki lõpus on väike

kokkuvõtte, mis toob välja peatükist kõige olulisema. Ärgu vorm dikteerigu sisu, vaid vastupidi. Põhiosa hea ülesehitus järgib ennekõike lihtsuse ja selguse nõudeid.

Kokkuvõtte

Kokkuvõtte peab olema seostatud töö sissejuhatusega, andma seal väljaõeldud küsimuste ja ootuste kohta põhiosa tulemusi koondava ning põhiosa tulemustele toetuva vastuse. Kokkuvõtte ei tohi olla töö põhiosa lühike kordus, vaid peaks olema selle haarav üldistus. Kokkuvõtte asetab teema terviktõlgenduse üldisesse tausta. Mõnikord pakub kokkuvõtte suuniseid, millised uued teemad käesoleva töö valgel vajaksid edaspidist lähemat uurimist.

Võõrkeelne kokkuvõtte on lühikokkuvõtte tööst, mis annab üldistatud, kuid ammendava ülevaate tööst, nii et see oleks arusaadav lugejale ja seda saaks kasutada referaativajakirjades. Seminari eestikeelsetes lõputöodes kirjutatakse võõrkeelne kokkuvõtte inglise keeles ja see kannab nimetust **Summary**. Inglisekeelsete tööde puhul kirjutatakse see eesti keeles. Summary tuleb paigutada pärast kokkuvõtet ning enne allikaid ja lisasid.

Võõrkeelse kokkuvõtte mahuks on 1–2 lehekülge. Selles on ära toodud

1. põhiosa, mis käsitleb töö eesmärki, uurimisobjekti, kasutatud metoodikat;
2. andmed töö tulemuste ja nende uudsuse kohta;
3. lühijäreldused tulemuste kohta;
4. andmed töö mahu, illustratsioonide arvu, iseloomustavad andmed kasutatud kirjanduse ja allikate kohta;
5. keel, milles töö on kirjutatud. Võõrkeelne kokkuvõtte algab pealkirjaga (töö pealkirja tõlge), selle alla märgitakse autori ees- ja perekonnanimi ning seejärel uuel real sõna Kokkuvõtte (vastavas võõrkeeles), edasi järgneb võõrkeelne tekst.

2. PLAGIAAT

Plagiaat ehk loomevargus tähendab sisuliselt kellegi teise (autori või allika) mõtete, seisukohtade või tulemuste avaldamist enda nime all ilma viitamiseta või muud moodi osutamata. Plagiaati võib esineda lisaks kirjalikele tekstidele ka piltide, illustratsioonide, tabelite puhul, samuti suulises vormis (ettekanded, kõned). Tasub meeles pidada, et plagiaadiks loetakse näiteks ka olukorda, kus ei viidata korrektselt autori enda varasemale tööle või kui tõlgitakse tekst ühest keelest teise ilma viitamata. Samuti peetakse plagiaadiks seda, kui täpset tsitaati kasutatakse ilma jutumärkideta (isegi kui viide on olemas) või kui on tegu ebakorrektselt refereeringuga.

Plagiaat tekib reeglina siis, kui 1) eeldatakse autorsust ja 2) selle abil soovitakse saada mingit kasu, nt omandada teaduskraad. Plagiaati ei saa pidada otseselt kuriteoks, kuid tegu on ränga eetilise libastumisega, kuna petetakse nii autorit, kelle loomingut varastatakse, kui ka lugejat. Plagiaadi raskusaste sõltub plagiaadi liigist, mahust, saadud kasust (nt plagieerimine referaadis on kergem eksimus kui loomevargus magistritöös). Plagiaati tuvastatakse erinevate plagiaadikontrolli süsteemide abil. Plagiaat on tõsine rikkumine ja võib tähendada negatiivset hinnet, äärmuslikul juhul ja kordumisel ka eksmatrikuleerimist.

3. TEHISARU KASUTAMINE

Tehisaru (edaspidi TA) roll nii igapäevaelus kui haridus- ja teadusmaailmas (nt tekstiloomes ja info otsimisel) aina kasvab. Seetõttu ei ole mõistlik seda ignoreerida ning selle kasutamist õppetöös täielikult piirata. Samas tuleb teadvustada TA-põhiste rakenduste (peamiselt tekstirobotite) kasutamise kaasnavaid ohtusid ning teha kindlaks, et neid kaasatakse õppeprotsessi läbimõeldud viisil, mis ühtaegu toetab üliõpilase arengut ning järgib hea teaduse tava.

Seminaris on TA kasutamine lubatud, kui selleks on nõusoleku andnud õppejõud ning TA rakendamisel peetakse kinni käesolevas dokumendis välja toodud põhimõtetest, mille aluseks on eesmärgipärasus, eetilisus ja läbipaistvus. Konkreetseid TA kasutamise viise ühe või teise töö sooritamisel sätestab vastava aine õppejõud, tuues need välja ainekavas või ülesande juhendamise protsessis. Seejuures on lubatud TA kasutamise ulatuse ühemõtteliseks ja selgeks määratlemiseks abiks järgnevad tasemed:

0	TA kasutamine ei ole mingil kujul lubatud.
1	TA-d võib kasutada toimetusklikel eesmärkidel, teksti viimistlemine ja selle sidususe hindamine, korrigeerimine, stiili ühtlustamine, tõlkimine.
2	TA-d võib kasutada mõtlema ärgitavate küsimuste esitamiseks, märksõnade kaardistamiseks, allikate otsimiseks ning struktuuri loomiseks.
3	TA-d võib kasutada nt lühikeste tekstilõikude või illustratsioonide ja graafikute loomine, mis jõuavad lõppteksti.

NB! Iga järgmine tase hõlmab eelmisi, näiteks tase 2 tähendab, et lubatud on ka tase 1.

TA kasutamine tuleb alates tasemest 1 töös alati ära märkida, kirjeldades töö sissejuhatuses täpsemalt, kuidas ja mis ulatuses TA-d rakendati. Taseme 3 puhul tuleb TA kasutus viidata vastavalt viitamisjuhendile.

Igal juhul tuleb meele pidada, et töö autoriks jääb alati üliõpilane, kes kannab vastutust loodud teksti eest. TA kasutamisel tuleb rakendada kriitilist meelt, mis tähendab muuhulgas seda, et TA viited tuleb alati üle kontrollida ja originaaltööga tutvuda, kuna TA

võib teha faktivigu, viidata väljamõeldud allikatele jms. Kui kasutatakse TA kaudu saadud fakte, siis peab viitama originaalallikatele, mitte tekstirobotile, sest viimast ei saa käsitleda teadusliku teabeallikana. Samuti tuleb veenduda, et pole rikutud teiste autorite õigusi ja isikuandmete kaitse põhimõtteid. Näiteks ei tohi sisestada tekstirobotisse inimese isikuandmeid ilma nõusolekuta. TA-lt saadud mõtteid ei tohi esitada enda tekstina, sellisel juhul on tegu akadeemilise petturlusega. Kui Seminaris avastatakse, et üliõpilane on kasutanud TA-d ebakorrektset, siis kehtivad samad reeglid, mis plagiaadi korral.

Tehisaru kasutamise kohta on võimalik täiendavat infot saada siit: <https://ut.ee/et/sisu/suunis-tehisintellekti-kasutamiseks-oppetoos>.

4. VORMISTUSREEGLID

Uurimusliku töö eelduseks on akadeemiline keelekasutus ja vormistus, mis aitab kaasa sellele, et tekst oleks kergesti loetav ja üheselt mõistetav. Järgnevalt on kirjeldatud Seminari kirjalike tööde vormistamisnõuded. Mitmed neist kehtivad eeskätt lõputöödele.

Kõik seminaris esitatavad kirjalikud tööd tuleb trükkida 1,5 reavahega tähesuurusega 12 punkti (peatükkide pealkirjad 14 punkti) kirjatüübis Times New Roman lehe ühele küljele, tekstilõikude vahe on 6 punkti. Üleval, all ja paremal peab olema 2 cm ning vasakul 3 cm vaba ruumi. Tekst peab olema joondatud servast servani (v.a kasutatud allikate loetelu).

Peatükkide pealkirjad (kaasa arvatud töö põhilised osad, nagu sissejuhatus, kokkuvõte, võõrkeelne kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad) kirjutatakse paksus kirjas (*bold*) suurtähtedega tähesuurusega 14 punkti. Alapeatükkide pealkirjad kirjutatakse paksus kirjas tähesuurusega 12. Kui need on omakorda liigendatud võib väiksemate jaotuste pealkirjad kirjutada tähesuurusega 12 kursiivkirjas. Pealkirjade järelle punkti ei panda, sõnu pealkirjades ei poolitata. Kui pealkirjas on kaks lauset, siis pannakse lausete vahele punkt, rea lõppu aga mitte.

Kõik töö leheküljed tuleb nummerdada, kusjuures arvesse võetakse ka leheküljed, kus asuvad tabelid ja joonised. Tiitelleht ja sisukord võetakse nummerdamisel arvesse, kuid leheküljenumbreid märgitakse alates sissejuhatuses esimesest leheküljest. Lehekülje number paigutatakse lehekülje alumise osa paremasse serva.

Kõik peatükid ja teised töö põhilised osad (sissejuhatus, kokkuvõte, kirjanduse loetelu jm) algavad uuel leheküljelt. Alapeatükid võivad aga järgneda üksteisele samal leheküljel, kui uue alapeatüki tekstiosa kirjutamiseks on vähemalt kahe rea jagu ruumi. Töö põhiliste osade pealkirjade ja järgneva teksti vahele jääb kaks tühja rida. Alapealkirjade ja järgneva tekstiosa vahele jääb üks tühi rida.

Tiitellehele tuleb kirjutada (vt lisas 1 toodud näidis):

- 1) õppeasutuse täisnimetus;
- 2) töö autori ees- ja perekonnanimi;
- 3) töö pealkiri suurtähtedes;
- 4) töö liik (lõputöö, bakalaureusetöö);
- 5) juhendaja nimi ja teaduskraad;

6) koht ja aasta.

Lõputöö tiitellehe pöördele vormistatakse lisas 5 toodud näite põhjal üliõpilase allkirja leht, kus on märgitud ka töös olevate sõnade arv (ilma kasutatud allikate ja lisadeta).

Tabelid, lisad, joonised ja loetelud on olulised vahendid info kokkuvõtlikuks esitamiseks. Tabelid võimaldavad arvandmeid esitada süstematiseeritult ja ülevaatlikult. Kõik töös esinevad tabelid nummerdatakse araabia numbritega kas kogu töö ulatuses (lihtnumeratsioon) või üksikute peatükkide ulatuses (liitnumeratsioon). Näiteks Tabel 1 või Tabel 3.4, kusjuures viimane tähendab kolmanda peatüki neljandat tabelit. Sama moodust on soovitatav kasutada ka jooniste tähistamisel. Tabeli number koos pealkirjaga paigutatakse tabeli kohale lehekülje paremasse serva. 5 Tabelites esitatud andmed tuleb siduda töö tekstiga. Selleks kasutatakse:

- 1) otsest viitamist (Alljärgnev tabel 3 iseloomustab...),
- 2) kaudset viitamist. Viimasel juhul märgitakse lause lõppu sulgudesse tabeli number. Tabelis kasutatud andmete allikad märgitakse tabeli alla järgmiselt: Allikas: Eesti Statistika Aastaraamat 1999, 20; autori arvutused.

Lisadesse tuleb paigutada need arvandmed ja muud materjalid, mis on vajalikud probleemi lahendamiseks või tervikliku ülevaate saamiseks, kuid mille esitamiseks tekstis pole otsest vajadust. Lisad nummerdatakse ja pealkirjastatakse. Lisa number koos pealkirjaga paigutatakse lehekülje paremasse ülaseri, näiteks: Lisa 1. Vastanute vanuseline jaotus. Iga lisa algab uuel leheküljelt.

Joonised. Selle nimetuse alla kuuluvad kõik töös sisalduvad illustratsioonid, nt diagrammid, graafikud, geograafilised kaardid, joonistused, skeemid või fotod. Igal joonisel peab olema nimetus, mis joonisel kujutatut lakooniliselt sõnastab. Sarnaselt tabelitele kasutatakse ka jooniste puhul liitnumeratsiooni.

Loetelude koostamisel tuleb silmas pidada järgmisi nõudeid. Kui loetelu koosneb üksikutest sõnadest või lühikestest fraasidest, kirjutatakse loetelu punktid üksteise järele ja eraldatakse komaga või semikooloniga. Kui kasvõi üks loetelu punktidest sisaldab koma(sid), tuleb eraldusmärgina kasutada semikoolonit. Loetelus kasutatakse nummerdamist tavaliselt siis, kui on oluline nende järjekord või arv, kui tekstis mõnele neist viidatakse või kui loetelu punktid koosnevad mitmest lausest. Muudel juhtudel võib

järjekorra tähistuse (numbrid või tähed) ära jätta või asendada mõttekriipsuga või mõne muu tähisega.

Lühendi esmakordsel kasutamisel tuleb see kõigepealt defineerida täieliku kirja pildi kaudu. Näiteks: Kõrgem Usuteaduslik Seminar (KUS). Teine võimalus on esitada koondloend koos vastavate määratlustega lisan. Sel juhul esitatakse lühendid tähestikulises järjekorras. Üldtuntud lühendeid, mis on lahti seletatud õigekeelsussõnaraamatus (soovitavalt ÕS 2013), ei ole vaja lühendite loetelus esitada. Lühendite loetelus tuleb aga esitada kõik vähetuntud ja enda poolt loodud lühendid. Seejuures peab jälgima, et üht väljendit oleks töös lühendatud ikka ainult üht moodi. Kui on mitmelaadseid lühendeid (näiteks kohanimedele lühendid ja muud), võib neid rühmitada, kuid jällegi ei ole hea, kui on liiga palju alajaotusi. Iga lühend esitatakse omaette real. Lühendile järgneb mõttekriips ja selle järel lühendatud sõna või väljend.

Seminari kirjalikes töodes kasutatakse 1997. a eestikeelse Piibli väljaannet või selle kordustrükke (kordustrüki kasutamise puhul tuleb viitamisel lisada vastav aastaarv), sisuliselt põhjendatud juhtudel ka teisi väljaandeid. Lõputöös tuleb kasutada **Piibli raamatute lühendeid**, mis leiduvad eestikeelse Piibli 1997. aasta väljaandes. Vana Testamendi raamatud: 1Ms, 2Ms, 3Ms, 4Ms, 5Ms, Jos, Km, Rt, 1Sm, 2Sm, 1Kn, 2Kn, 6 1Aj, 2Aj, Esr, Ne, Est, Ii, Ps, Õp, Kg, Ül, Js, Jr, Nl, Hs, Tn, Ho, Jl, Am, Ob, Jn, Mi, Na, Ha, Sf, Hg, Sk, Ml.

Uue Testamendi raamatud: Mt, Mk, Lk, Jh, Ap, Rm, 1Kr, 2Kr, Gl, Ef, Fl, Kl, 1Ts, 2Ts, 1Tm, 2Tm, Tt, Fm, Hb, Jk, 1Pt, 2Pt, 1Jh, 2Jh, 3Jh, Jd, Ilm. Tegemist on pigem sümbolitega kui lühenditega ja nende järele punkti ei panda. Konkreetsele kirjakohtale viidates järgneb raamatu lühendile tühik, peatüki number, koolon, salmi või salmide numbrid (nt Mt 5:23). Erinevad salmid eraldatakse üksteisest komaga (nt Lk 6:3, 5), erinevad peatükid või kirjakohtad semikooloniga (nt 3Ms 3:1–5; 5Ms 5:2).

Nagu teistegi raamatute puhul, tuleb Seminari kirjalikes töodes Piiblile viidata (vt lk 23–24).

Arvude esitamine tekstis. Ühekohalised arvud kirjutatakse sõnadega, v.a Piibli kirjakohtad. Ülejäänud arvud kirjutatakse numbrita. Kui aga ühekohalisele numbrile järgneb mõõtühik või tähis, siis kirjutatakse ta numbriga. Näiteks: kolm punkti, seitse päeva, 50 kogudust, 3 meetrit.

5. VIITAMINE

Seminari kirjalikes töödes kasutatakse eelistatult joonealust viitamist, aga võib kasutada ka tekstisest viitamist. Oluline on, et üht stiili kasutatakse töös läbivalt. Kui käesolevas juhendis ei ole mõne allika viitamist käsitletud, kasuta *Chicago Style for Students and Researchers* abi. See materjal on kättesaadav veebis: <https://www.chicagomanualofstyle.org/turabian/citation-guide.html>. Detailsemad juhised leiduvad online- või trükiformaadis – *Chicago Manual of Style* (CMOS). Omal vastutusel võib kasutada ka viidete generaatorit leheküljel <https://www.mybib.com/tools/chicago-citation-generator>. Kindlasti aga tuleb sealt saadud tulemus eestikeelseks toimetada.

Kõigile kasutatud allikatele tuleb viidata. Allikateks võivad olla teiste autorite tööd, arvandmed, suulised või kirjalikud seisukohad ja mõttekäigud, tsitaadid ja refereeringud. Seminari lõputöös esitatakse töö lõpus kindlasti kasutatud **allikate loetelu** ehk bibliograafia. Kasutatud allikate loetellu ei panda allikaid, millele töös ei ole viidatud. Joonealuse viitamise puhul, kui allika esmakordsel mainimisel nagunii antakse täiskirje, ei ole allikate loetelu tarvis, välja arvatud lõputöös või kui tööülesanne seda nõuab. Kui kasutatakse tekstisest viitamist, tuleb töö lõpus alati esitada allikate loetelu. Kasutatud allikad on alati esitatud alfabeetilises järjekorras.

Mõnikord on otstarbekas töö autori täpsustavad kommentaarid esitada joonealuse viitena, ehkki pikki joonealuseid selgitusi tuleks vältida. Kui kommentaarid on töö seisukohast olulised, tuleb eelistada nende viimist teksti põhiossa.

Tsitaat peab olema täpne ja vastama originaalile. Tekstis esitatakse tsitaat jutumärkides. Tsitaadi sees olev tsitaat tuleb eristada ülakomadega. Tsiteerimisel võõrkeelest tuleb tsitaat tõlkida eesti keelde. Kui tõlge ei edasta originaali mõtet piisavalt täpselt, lisatakse originaali sõna, fraas või lause joonealuses viites. Kui tsitaati ei esitata täielikult, siis puuduv osa tähistatakse kolme punktiga, mis asetatakse kaldkriipsude vahele. Näiteks: „Selleks, et /.../ kasvatada noori kaitseväelasi ausateks ja eetilisteks riigikaitsjateks /.../, on enamiku riikide kaitsejõududes kaitseväekaplaini institutsioon.”

Refereerimine on teise autori või allika sisu kokkuvõttev või kommenteeriv esitamine. Tekstist peab selguma, missugused mõtted kuuluvad refereeritavale autorile ja kust

algavad refereerija kommentaarid. Refereeringu puhul jutumärke ei kasutata, kuid kindlasti on vajalik viitamine allikale, kust mõttekäik pärineb.

5.1 Eri tüüpi allikatele viitamine

Joonealust viitamist kasutatakse laialdaselt humanitaarteadustes ja teoloogias. Selle süsteemi järgi antakse allika andmed lehekülje allosas. See hõlbustab lugejal jälgida, mis laadi allikale viidatakse. Joonealune viitamine on paindlik ja seda saab lihtsalt kohandada väga erinevatele allikatele (näiteks veebi-, arhiivi- ja suulised allikad). Kui allikale viidatakse esimest korda, esitatakse joone all täiskirje, hiljem kasutatakse lühendatud viidet. Viited ja viitekirjed lõpevad alati punktiga. Joonealuse viite puhul märgitakse tsitaadi või refereeringu lõppu viite number (ülaindeksina). Viide võib käia kas lause või viidatud tekstiosa (lõigu) kohta. Lühemate tööde puhul kasutatakse kogu tööd läbivat numeratsiooni, mitmest peatükist koosnevates töödes algab numeratsioon igas peatükis uuesti. Kui põhitekstis on tähesuurus 12, siis joonealuste viidete tähesuurus on 10 ja reavahe 1.

- Käesoleva juhendi järgi ei kasutata viidetes lühendit lk. („lehekülg“) lehekülje numbrite ees.
- Kui samal leheküljel on järjestikku mitu viitamist samale allikale, võib kasutada lühendit *Ibid.* (ld. „sealsamas“), koos lehekülje või lehekülgede äramärgimisega.
- Allpool on toodud välja näited nii joonealuse kui tekstisisese viitamise kohta. Oma tööd kirjutades tuleb valida üks kahest stiilist ning kasutada seda läbivalt.

RAAMAT

Joonealune viide (täiskirje)

1. Osvald Tärk, *Psalmide seletus* (Tallinn: Logos, 2014), 178.
2. Kevin Gary Smith, *Writing and Research: A Guide for Theological Students* (Carlisle: Langham Global Library, 2016), 65.

Lühiviide

3. Tärk, *Psalmide seletus*, 158–159.
4. Smith, *Writing and Research*, 26.

Tekstisisene viide

1. (Tärk 2014, 178)
2. (Smith 2016, 65)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Smith, Kevin Gary. *Writing and Research: A Guide for Theological Students* (Carlisle: Langham Global Library, 2016).

Tärk, Osvald. *Psalmide seletus* (Tallinn: Logos, 2014).

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Smith, Kevin Gary. 2016. *Writing and Research: A Guide for Theological Students*. Carlisle: Langham Global Library.

Tärk, Osvald. 2014. *Psalmide seletus*. Tallinn: Logos.

PIIBEL

Joonealune viide (täiskirje)

1. *Piibel: Vana ja Uus Testament* (Tallinn: Eesti Piibliselts, 1997).
2. *The Holy Bible. New International Version* (Surrey: International Bible Society, 1984).

Lühiviide

1. *Piibel: Vana ja Uus Testament*.
2. *The Holy Bible. New International Version*.

Tekstisisene viide

3. (Piibel 1997)
4. (The Holy Bible 1984)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Piibel: Vana ja Uus Testament (Tallinn: Eesti Piibliselts, 1997).

The Holy Bible. New International Version (Surrey: International Bible Society, 1984).

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Piibel: Vana ja Uus Testament 1997. Tallinn: Eesti Piibliselts.

The Holy Bible. New International Version 1984. Surrey: International Bible Society.

ARTIKKEL VÕI PEATÜKK RAAMATUS

Viites esitatakse konkreetsed leheküljed, viitekirjes antakse kogu artikli või peatüki leheküljenumbrid.

Joonealune viide

Anti Selart, „Eestlaste kristianiseerimine” – *Eesti kiriku- ja religioonilugu*, toim. Riho Altnurme (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2018), 43.

Lühiviide

Selart, „Eestlaste kristianiseerimine”, 48.

Tekstisisene viide

(Selart 2018, 43)

Viitekirje (joonealune viide)

Selart, Anti. „Eestlaste kristianiseerimine.” – *Eesti kiriku- ja religioonilugu*, toim. Riho Altnurme, 39–50 (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2018).

Viitekirje (tekstisisene viide)

Selart, Anti. 2018. „Eestlaste kristianiseerimine.” – *Eesti kiriku- ja religioonilugu*, toimetanud Riho Altnurme, 39–50. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Toimetatud raamatule tervikuna viidatakse toimetaja nime järgi.

Joonealune viide

Eerik Jõks, toim., *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist* (Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2012), 13.

Lühiviide

Jõks, *Astu alla*, 15.

Tekstisisene viide

(Jõks 2012, 15)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Jõks, Eerik, toim. *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist* (Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2012).

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Jõks, Eerik, toim. 2012. *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist*. Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu.

E-RAAMAT

Elektrooniliste raamatute puhul lisatakse viitele URL, andmebaas või formaat. Kui võimalik, esitatakse lehekülje number või numbrid, kui leheküljed ei ole nummerdatud, siis viidatakse peatükile või lõigule. Kui raamat on ilmunud ka trükis, kasutatakse võimaluse korral trükiversiooni ja viidatakse sellele. NB! võõrkeelsete teoste puhul kasutatakse autori nime ja teose pealkirja vastavalt originaalile, kuid viide järgib eestikeelseid termineid (näiteks tlk., mitte trans., pt., mitte chap. või chapter, toim., mitte ed.).

Joonealune viide

1. Fyodor Dostoevsky, *Crime and Punishment*, tõlk. Constance Garnett, toim. William Allan Neilson (New York: P. F. Collier & Son, 1917), 442, <https://archive.org/details/crimepunishment00dostuoft>.

2. Jane Austen, *Pride and Prejudice* (New York: Penguin Classics, 2007), pt. 3, Kindle.

Lühiviide

3. Dostoevsky, *Crime and Punishment*, 504–505.

4. Austen, *Pride and Prejudice*, pt. 12.

Tekstisisene viide

1. (Dostoevsky 1917, 442)

2. (Austen 2007, pt. 3)

Viitekirje (joonealune viitamine)

1. Austen, Jane. *Pride and Prejudice* (New York: Penguin Classics, 2007), Kindle.

2. Dostoevsky, Fyodor. *Crime and Punishment*, tõlk. Constance Garnett, toim. William Allan Neilson (New York: P. F. Collier & Son, 1917), <https://archive.org/details/crimepunishment00dostuoft>.

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

1. Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice*. New York: Penguin Classics. Kindle.

2. Dostoevsky, Fyodor. 1917. *Crime and Punishment*. Tõlkinud Constance Garnett, toimetanud William Allan Neilson. New York: P. F. Collier & Son. <https://archive.org/details/crimepunishment00dostuoft>.

LÕPUTÖÖD JA DISSERTATSIOONID

Joonealune viide

Toivo Pilli, „Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas „Teekäija” kuni 1940”, magistritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 1996), 72.

Lühiviide

Pilli, „Eesti baptistid”, 25.

Tekstisisene viide

(Pilli 1996, 72)

Viitekirje (joonealune viide)

Pilli, Toivo. „Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas „Teekäija” kuni 1940”, magistritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 1996).

Viitekirje (tekstisisene viide)

Pilli, Toivo. 1996. „Eesti baptistid ja nende teoloogilise mõtte kajastumine ajakirjas „Teekäija” kuni 1940.” Magistritöö, Tartu Ülikool, Tartu.

ARTIKKEL AJAKIRJAS

Kui artiklil on rohkem kui kolm autorit, märgitakse joonealuses viites ja lühiviites ainult esimene nimi, millele järgneb *et al.* (*et alia*, mis tähendab „ja teised”). Viitekirjes märgitakse kolm nime, millele järgneb *et al.* Kui artikkel on elektrooniline, siis tuleb viidata andmebaasile või veebilehele, kui võimalik siis tuleb eelistada viitamist DOI (Digital Object Identifier) järgi, mis on püsiv URL aadress.

Joonealune viide

1. Roland Spjuth, „Sacramental Ontology and the Church of Diaspora” – *Journal of European Baptist Studies* 22, nr. 1 (2022), 98–99.
<https://doi.org/10.25782/jebs.v22i01.969>.

2. Merilin Kiviorg ja Priit Rohtmets, „Usu ja veendumusvabadus kui põhiõiguste kaitse lakmuspaber COVID-19 kontekstis” – *Usuteaduslik Ajakiri* 80, nr. 2 (2021), 110–112.

Lühiviide

3. Spjuth, „Sacramental Ontology” 103.

4. Kiviorg, Rohtmets, „Usu ja veendumusvabadus” 117–118.

Tekstisisene viide

1. (Spjuth 2022, 103)

2. (Kiviorg, Rohtmets 2021, 110–112)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Kiviorg, Merilin, ja Priit Rohtmets. „Usu ja veendumusvabadus kui põhiõiguste kaitse lakmuspaber COVID-19 kontekstis.” – *Usuteaduslik Ajakiri* 80, nr. 2 (2021), 94–138.

Spjuth, Roland. „Sacramental Ontology and the Church of Diaspora.” – *Journal of European Baptist Studies* 22, nr. 1 (2022), 97–117. <https://doi.org/10.25782/jeps.v22i01.969>.

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Kiviorg, Merilin ja Priit Rohtmets. 2021. „Usu ja veendumusvabadus kui põhiõiguste kaitse lakmuspaber COVID-19 kontekstis.” *Usuteaduslik ajakiri* 80, nr. 2, 94–138.

Spjuth, Roland. 2022. „Sacramental Ontology and the Church of Diaspora.” *Journal of European Baptist Studies* 22, nr. 1, 97–117. <https://doi.org/10.25782/jeps.v22i01.969>.

ARTIKKEL AJALEHES

Ajaleheartiklite, uudisteportaalide ja blogide viited järgivad sarnast loogikat. Leheküljenumbri, kui võimalik, esitatakse joonealuses viites, kuid mitte viitekirjes. Veebiallikate puhul tuleb lisada URL-i või andmebaasi aadress.

Joonealune viide

1. Toomas Jürgestein, „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust armastada”, *Postimees*, 6. september 2022, 12.

2. Erin Anderssen, „Through the Eyes of Generation Z”, *Globe and Mail* (Toronto), 25. juuni 2016, <http://www.theglobeandmail.com/news/national/through-the-eyes-of-generation-z/article30571914/>.

Lühiviide

3. Jürgenstein, „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust”, 12.

4. Andressen, „Through the Eyes”.

Tekstisisene viide

1. (Jürgenstein 2022, 12)

2. (Anderssen 2016)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Anderssen, Erin. „Through the Eyes of Generation Z”, *Globe and Mail* (Toronto), 25. juuni 2016,

<http://www.theglobeandmail.com/news/national/through-the-eyes-of-generation-z/article30571914/>.

Jürgenstein, Toomas. „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust armastada”, *Postimees*, 6. september 2022.

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Anderssen, Erin. 2016. „Through the Eyes of Generation Z.” *Globe and Mail* (Toronto), 25. juuni 2016.

<http://www.theglobeandmail.com/news/national/through-the-eyes-of-generation-z/article30571914/>.

Jürgenstein, Toomas. 2022. „Õpetajatelt ei tohi võtta võimalust armastada.” *Postimees*, 6. september 2022.

KAUDNE VIITAMINE

Kaudne viitamine ei ole üldiselt hea tava ja seda peaks võimalusel vältima. Kui siiski ei ole võimalik originaallikikat kasutada, siis tuleb viidata järgmiselt:

Joonealune viide (täiskirje)

1. Louis Zukofsky, "Sincerity and Objectification," *Poetry* 37 (February 1931): 269, viidatud Bonnie Costello, *Marianne Moore: Imaginary Possessions* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981), 78 kaudu.

Lühiviide

Zukofsky, "Sincerity and Objectification", 269.

Tekstisisene viide

(Zukofsky 1931, 269)

Viitekirje

Zukofsky, Louis. "Sincerity and Objectification." *Poetry* 37 (February 1931): 269.

Viidatud Bonnie Costello, *Marianne Moore: Imaginary Possessions* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981) kaudu.

VEEBIALLIKAD

Veebiallikatele viitamisel lisatakse juurde vaatamise kuupäev. NB! Vaatamise kuupäeva ei lisata e-raamatute ja elektrooniliste andmebaaside kasutamisel.

Joonealune viide

„Põhikiri”, Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, viimati muudetud 28. novembril 2023, <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/seadusandlus/pohikiri/> (vaadatud 5. mail 2025).

„Usuteaduskond. Teaduskond ühiskonnas”, Tartu Ülikool,

<https://usuteaduskond.ut.ee/et/sisu/teaduskond-uhiskonnas> (vaadatud 3. septembril 2022).

Lühiviide

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, „Põhikiri”.

Tartu Ülikool, „Usuteaduskond”.

Tekstisisene viide

(Eesti Evangeelne Luterlik Kirik 2025)

(Tartu Ülikool 2022)

Viitekirje (joonealune viide)

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. „Põhikiri”, viimati muudetud 28. novembril 2023, <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/seadusandlus/pohikiri/> (vaadatud 5. mail 2025).

Tartu Ülikool. „Usuteaduskond. Teaduskond ühiskonnas”,

<https://usuteaduskond.ut.ee/et/sisu/teaduskond-uhiskonnas> (vaadatud 3. septembril 2022).

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. 2023. „Põhikiri”. Viimati muudetud 28. novembril 2023. <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/seadusandlus/pohikiri/>.

Tartu Ülikool. „Usuteaduskond. Teaduskond ühiskonnas”. Vaadatud 3. septembril 2022. <https://usuteaduskond.ut.ee/et/sisu/teaduskond-uhiskonnas>.

AUDIO(VISUAALSED) ALLIKAD

Joonealune viide

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus, 28. august 2022, video, 1:03:33, <https://www.youtube.com/watch?v=1YqyNz6Xx6c>.

Maire Latvala, „Hingehoiu AB”, intervjuerinud Mikael Raihhelgauz, *Teoloogika*, nr. 15, audio 44:37, <https://kus.kogudused.ee/materjalid1/kuulamiseks/>.

Bible Project. 2022. „Why Couldn't Moses Enter the Promised Land?”. Podcast,

<https://bibleproject.com/podcast/why-couldnt-moses-enter-promised-land/> (vaadatud 10. septembril 2022).

Lühiviide

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus, 28. august 2022.

Latvala, „Hingehoiu AB”.

Bible Project, „Why Couldn't Moses”.

Tekstisisene viide

(Salemi Baptistikogudus 2022)

(Bible Project 2022)

Viitekirje (joonealune viitamine)

Bible Project. 2022. „Why Couldn’t Moses Enter the Promised Land?”. Podcast, <https://bibleproject.com/podcast/why-couldnt-moses-enter-promised-land/> (vaadatud 10. september 2022).

Latvala, Maire. „Hingehoiu AB”, intervjuuerinud Mikael Raihhelgauz, *Teoloogika*, nr. 15, audio 44:37, <https://kus.kogudused.ee/materjalid1/kuulamiseks/>.

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus. 28. august 2022, video, 1:03:33, <https://www.youtube.com/watch?v=1YqyNz6Xx6c>.

Viitekirje (tekstisisene viitamine)

Bible Project. 2022. „Why Couldn’t Moses Enter the Promised Land?”. Podcast. Vaadatud 10. septembril 2022.
<https://bibleproject.com/podcast/why-couldnt-moses-enter-promised-land/>.

Latvala, Maire. „Hingehoiu AB”, intervjuuerinud Mikael Raihhelgauz, *Teoloogika*, nr. 15, audio 44:37. <https://kus.kogudused.ee/materjalid1/kuulamiseks/>.

Salemi Baptistikoguduse jumalateenistus. 2022. 28. august 2022, video, 1:03:33. <https://www.youtube.com/watch?v=1YqyNz6Xx6c>.

ISIKLIK KOMMUNIKATSIOON

Mõnikord on vajalik viidata isiklikele vestlustele, kirjavahetusele, Facebook sõnumitele. Sel juhul tuleb silmas pidada, et lugejale oleks selge, kust informatsioon pärineb ja millal ning millise kanali kaudu see edasi anti.

Isikliku kommunikatsiooni puhul lühiviidet ei kasutata.

Joonealune viide

Peeter Roosimaa, e-kiri autorile, 8. detsember 2017.

Ermo Jürma, telefonivestlus autoriga, 25. mai 2016.

Tekstisisene viide

(Peeter Roosimaa, e-kiri autorile, 8. detsember 2017)

(Ermo Jürma, telefonivestlus autoriga, 25. mai 2016)

Viitekirje

Jürma, Ermo. Telefonivestlus autoriga, 25. mai 2016.

Roosimaa, Peeter. E-kiri autorile, 8. detsember 2017.

VIITAMINE TA-LE

Viitamine TA-le tekstisisese viite ja viitekirjena on vajalik juhul, kui seda on kasutatud sisulises mõttes, näiteks lisatud töösse tekstiroboti loodud tekstilõike, illustratsioone, heli vms (tase 3). Tekstiroboti kasutamisele viidatakse kui isiklikule suhtlusele.

Taseme 2 puhul piisab, kui TA kasutamine on ära märgitud töö sissejuhatuses, tuues välja milliseid TA rakendusi on kasutatud ja millises ulatuses.

Viitekirje näide

OpenAI. 2025. ChatGPT (14. märtsi versioon) [Suur keelemudel]. <https://chat.openai.com>.

Microsoft. 2024. Microsoft Copilot (3. märtsi versioon) [Suur keelemudel]. <https://copilot.microsoft.com>

AI genereeritud pildile viitamine

Joonis 1. Adobe Firefly loodud pilt viibaga „a smiling woman with a book” (2025)

NB! Pildiloojaid ei lisata eraldi allikate või kirjanduse nimekirja.

ARHIIVIALLIKAD

Arhiiviallikate viited kirjutatakse AIS-is (Rahvusarhiivi puhul) leiduval kujul, kasutades fondi, nimistu ja säiliku numbrite eraldamiseks punkte. Arhiiviviite ette lisatakse arhiivi tähis. (Näiteks arhiiviviide Rahvusarhiivis: RA, ERA.1108.4.528) Mõnel teisel arhiivil võib olla oma lühend, näiteks Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Arhiiv on EEKBLA. Vähem tuntud arhiividele viitamisel on vajalik esmaviites kirjutada välja kogu arhiivi nimetus, edaspidi piisab lühendist.

Joonealune viide

Joonealuses viites lisatakse arhiiviviitele võimaluse korral lehekülje number, mis eraldatakse viitest komaga.

RA, ERA.1108.4.528, 5.

Kui arhiiv on korrastamata ja viitesüsteem puudub, tuleb viites välja tuua autor või dokumendi kirjeldus, võimalusel koos dokumendi dateeringuga. Lühidalt: viite eesmärgiks on võimaldada teistel uurijatel sama allikas võimalikult hõlpsasti üles leida. NB! Säiliku kirjelduse ja arhiivianndmete vahel on punkt, muidu eraldatakse viite osad komadega.

Helari Puu, „Mälestusi Konsiilist”, 30. märts 2022. Elulood ja mälestused, EEKBLA.

Kaugõppekursuste hind 1983. Usuteaduslikud kaugõppekursused, karp 2.4.1, EEKBLA.

Viitekirje

Kasutatud allikate loendis viidatakse kõigepealt arhiivile ja seejärel esitatakse fondide loetelu. Kui arhiiv on korrastamata, võib osutada vajalikuks kirjeldada kasutatud säilikuid.

Rahvusarhiiv (RA)

Haridusministeeriumi koolivalitsus, ERA.1108.4.528.

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu Arhiiv (EEKBLA)

Elulood ja mälestused. Helari Puu, „Mälestusi Konsiilist”, 30. märts 2022.

Usuteaduslikud kaugõppekursused, karp 2.4.1. Kaugõppekursuste hind 1983.

VIITAMINE PIIBLILE

Piibli kirjakohtadele viidatakse tekstis, mitte joonealuse viitena. Seminari kirjalikes töödes kasutatakse 1997. aasta Eesti Piibliseltsi poolt välja antud piiblitõlget, kui töö iseloom ei nõua teisiti. Viimasel juhul tuleb osutada, millist tõlget kasutati. Piibli raamatute lühendid on leitavad 1997. aasta Piibli avalehekülgedelt. Piibli raamatu lühendi ja peatüki numbri vahel ei ole koma. Pärast peatüki numbrit tuleb koolon, salminumbrite omavaheliseks eristamiseks kasutatakse koma, mitmele Piibli raamatule viitamise korral eristatakse viited semikooloniga. (Näiteks 2Ms 3:12, 14; Am 3:2–4) NB! Piibli raamatutele viitamisel on koma ja semikooloni järel on tühik, kuid mitte kooloni järel. (Näiteks Lk 3:1-6, 8, 10; Jh 6:12, 15) Viitamisel varakristlikele tekstidele, mida selles juhendis ei ole käsitletud, konsulteerige teosega *Society of Biblical Literature Handbook of Style*, mis on kättesaadav elektrooniliselt.

LISA 1. Lõputöö tiitellehe näidis

EESTI EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE KOGUDUSTE LIIT
KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

Adam Usin

APOSTLID UUES TESTAMENDIS

Lõputöö

Juhendaja: Osvald Võsu, PhD

Tallinn 2025

LISA 2. Lõputöö tiitellehe pöörde näidis

Olen kõigile lõputöös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelistele seisukohtadele ja muudest allikatest pärinevatele andmetele viidanud. Kinnitan, et lõputöö on kirjutatud iseseisvalt ning tekstiloomeks pole kasutatud tehisaru abi.

Luban avaldada lõputöö Kõrgema Usuteadusliku Seminari kodulehel elektroonilisel kujul, juhul kui hinne on A–C. Muul juhul jääb töö kättesaadavaks seminari raamatukogus.

Sõnade arv (ilma kasutatud allikate ja lisadeta)

Autor: (allkiri)

..... (kuupäev)